

A low-angle, rear-view shot of a person's legs running on a paved road. The road has a yellow dashed line down the center and stretches towards a horizon under a dramatic, cloudy sky at sunset or sunrise. The person is wearing dark shorts, white socks, and dark running shoes.

Regnskap for Pensjonskasser Pensjonskasseforeningen

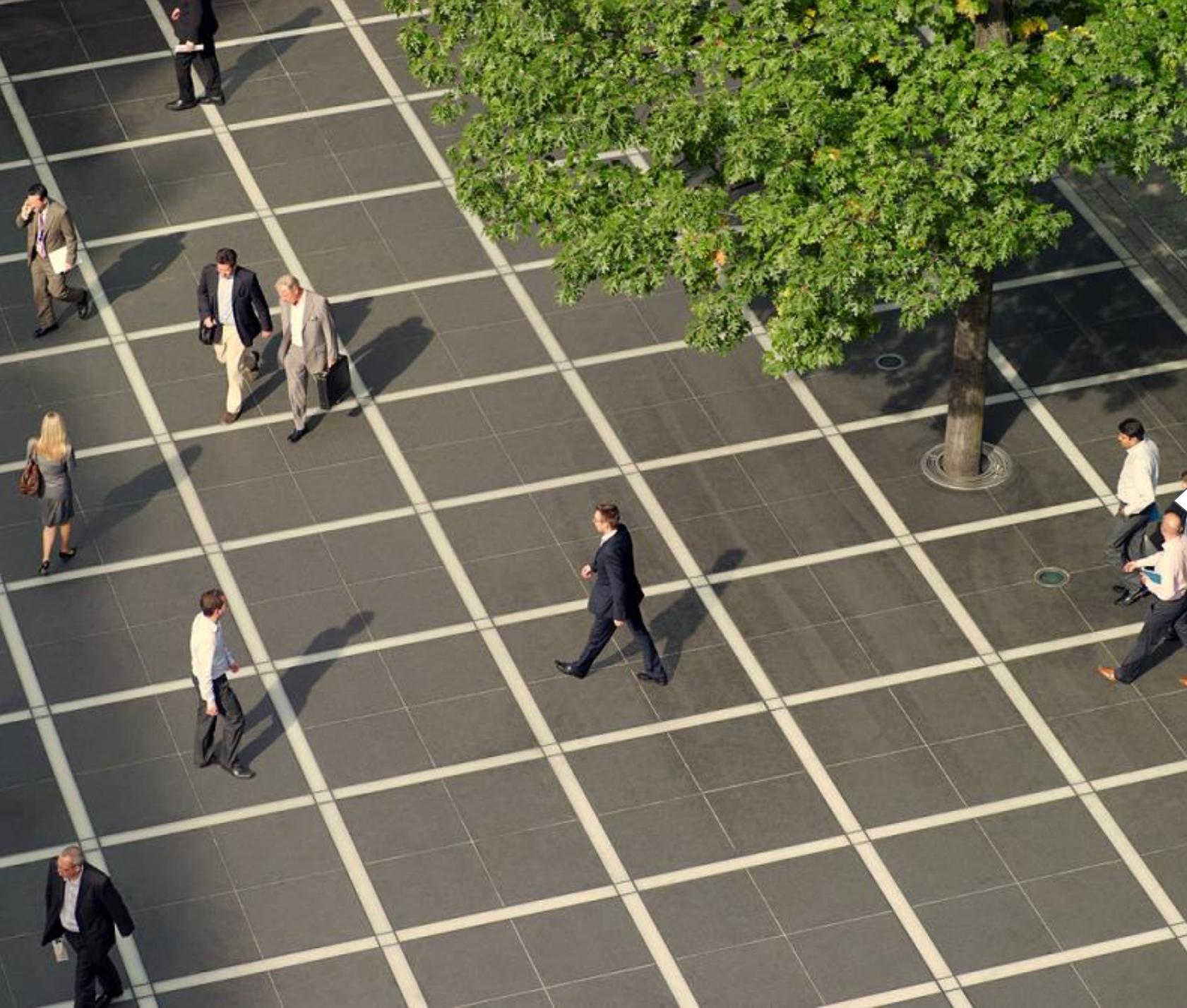
28. november 2017

Magne Sem

Thomas Steffensen

Agenda

- Generelt om regnskap for pensjonskasser, herunder nyheter for 2017
- Regnskapsprinsipper
- Oppstillingsplaner og noteopplysninger
- Styrets beretning
- Finansskatt for pensjonskasser
- Forvaltningskostnader

*Generelt om
regnskap for
pensjonskasser,
herunder nyheter*

Rammebetingelser – sentrale lovhjemler

- Regnskapsloven av 17. juli 1988
- God regnskapsskikk
- Forskrift om årsregnskap for pensjonsforetak
- Finanstilsynets rundskriv (herunder veiledning til forskrift)
- Finansforetaksloven og forsikringsvirksomhetsloven (regulerer blant annet årsregnskapsforskriftens virkeområde og tildeling av overskuddsmidler)
- International Financial Reporting Standards (IFRS) – EU godkjente

Forholdet til IFRS

- Årsregnskapsforskriftens § 1-2 angir at pensjonskasser ikke er omfattet av krav til IFRS regnskap i selskapsregnskapet.
- De fleste målereglene er likevel direkte knyttet opp mot målereglene etter IFRS
 - Sentrale poster gjennomgås senere
- Pensjonsforetak som har datterforetak har plikt til å utarbeide konsernregnskap. Konsernregnskapet kan enten utarbeides etter de samme reglene som selskapsregnskapet eller etter IFRS (jf. Årsregnskapsforskriften §1-3).

Nyheter i 2017 – varslet vurdering om nye skatteregler

- Finansdepartementet varsler vurdering av skattereglene for livsforsikringselskaper og pensjonskasser i forbindelse med statsbudsjettet for 2018
- Skattemessig behandling av kursreguleringsfondet oppe til vurdering?
- Problemstillingen gjelder tidfesting ettersom inntektene må inntektsføres for skatteformål når de på et senere tidspunkt realiseres
- Antydes et skille mellom kundemidler og selskapets midler.
- Dersom Finansdepartementet nå vurderer å innføre et slikt skille for skattemessig formål, vil det være en betydelig prinsipiell endring hvor flere relevante forhold må tas i betraktning utover det faktum at kursreguleringsfondet inngår i beregningsgrunnlaget for forsikringstekniske avsetninger.
- Se PwCs finansblogg for nærmere detaljer: <http://blogg.pwc.no/finansbloggen/statsbudsjettet-2018-livsforsikring-og-pensjonskasser>

Nyheter i 2017 – høringsutkast om bruk av IFRS 9

- Ingen vesentlige endringer i regnskapsreglene for 2017
- Høringsutkast om bruk av IFRS 9
 - Hensynet til kundetildeling tilsier at alle livsforsikringsselskaper og pensjonsforetak bør følge samme regnskapsregler
 - Finanstilsynet foreslår derfor at gjeldende regler for regnskapsføring av finansielle instrumenter (IAS 39) videreføres frem til og med regnskapsåret 2020
 - Nye krav i IFRS 7 og IFRS 4.39B-39J ikke gjeldende.
 - Gjeldende bestemmelse i § 5-14 om opplysninger om sikringsbokføring blir endret med virkning fra 2021, slik at det henvises til de endrede reglene i IFRS 7.21A-24G.
 - Foreslått endringer i underinndeling i post 19 (skillet mellom kan bli omklassifisert og ikke)
 - Ellers foreslåtte korreksjoner av henvisningsfeil

Nyheter i 2017 – avklaring om risikoutjevningssfond

- Klargjøring av risikoutjevningssfondets tilhørighet (brev fra finanstilsynet 25.01.2017 til alle livsforsikringselskaper og pensjonskasser)
 - Bakgrunn for avklaringsbehov skyldtes endringer i forsikringsvirksomhetsloven
 - Ingen intensjon om å endre tidligere praksis
 - Eiendeler som motsvarer risikoutjevningssfondet skal inngå i kollektivporteføljen

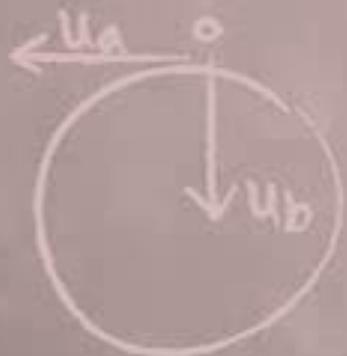

$$v = u^2 + 2a$$

$$v = u + at$$

$$v = u^2 + 2a$$

$$s = ut + \frac{1}{2}at^2$$

Regnskapsregler (forskrift kap 3)

Finansielle instrumenter

- Finansielle instrumenter skal regnskapsføres i samsvar med IAS 39 (jf. ÅRF § 3-3)
- IAS 39 – kategorier og målekriterier

Kategori		Måling	Kommentarer	
Eiendeler	Til virkelig verdi over resultatet	Handel	Derivater og handelsportefølje	
		Frivillig kategorisert	Ugjennkallelig valg ved første gangs balanseføring	
	Lån og fordringer		Amortisert kost (effektive rentemetoden)	Også kjøpte lån som ikke er kvotert i et aktivt marked
	Holdt til forfall		Amortisert kost (effektive rentemetoden)	Begrensninger ved salg
	Tilgjengelig for salg		Virkelig verdi (endring i VV over andre resultatkomponenter)	Restkategori, valgbar for alt unntatt handelsinstrumenter
Forpliktelser	Til virkelig verdi over resultatet	Handel	Derivater og "short"-salg	
		Frivillig kategorisert	<i>Ugjennkallelig valg ved første gangs balanseføring</i>	
	Øvrige finansielle forpliktelser		Amortisert kost (effektive rentemetoden)	Alle forpliktelser unntatt handelsforpliktelser

Finansielle instrumenter

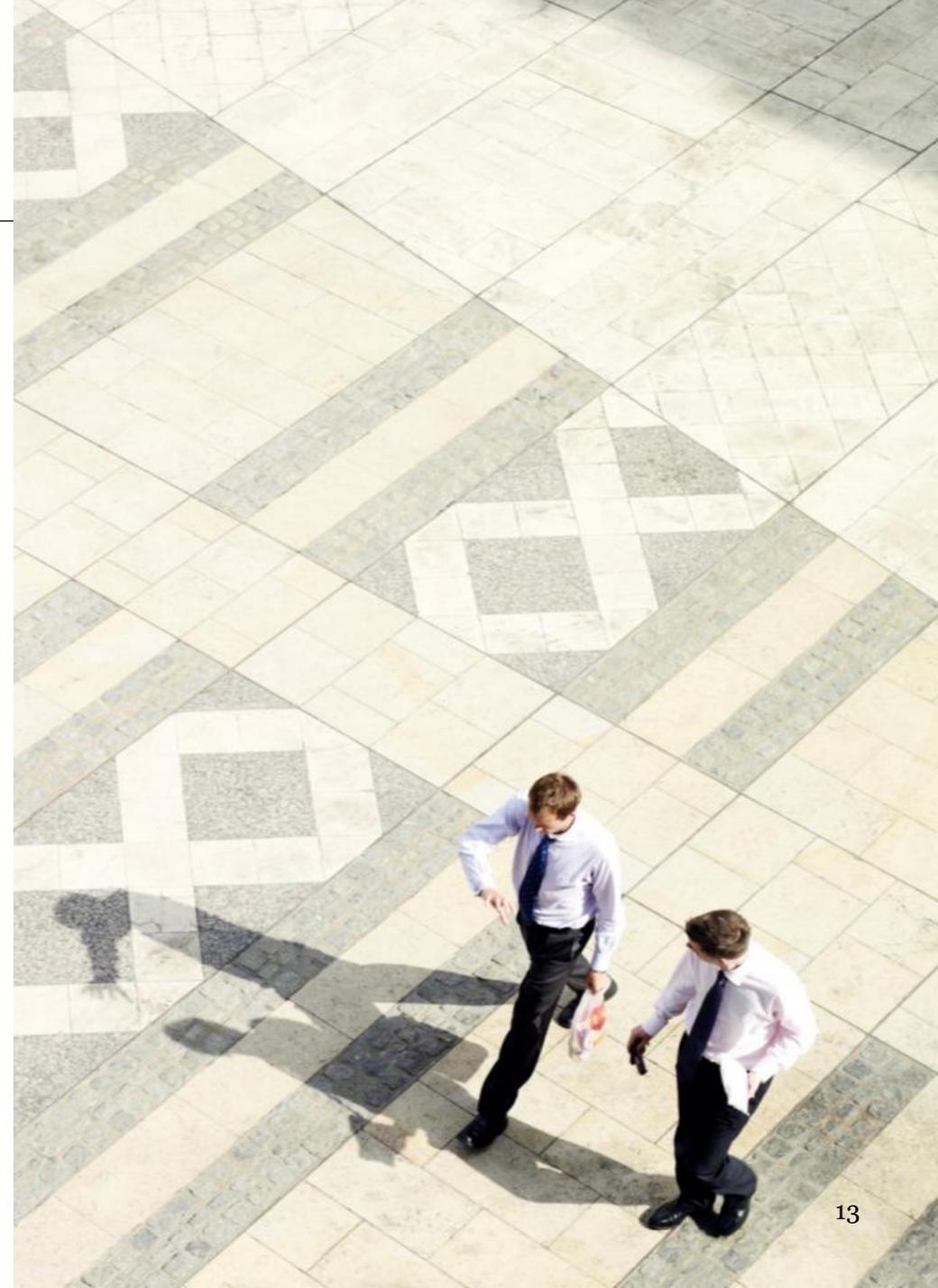
- Utlån og fordringer samt investeringer som holdes til forfall målt til amortisert kost må vurderes for behov for nedskrivning i samsvar med IAS 39.58-65.
 - Objektive indikasjoner på verdifall (IAS 39.59)
 - Tapshendelse (ikke fremtidig) som har innvirkning på kontantstrøm
 - Differanse mellom balanseført verdi og estimert NPV av fremtidige kontantstrømmer
 - Mulig reversering av tidligere tap
- Regler for omklassifisering (IAS 39.50-54)
 - Ikke adgang for eiendeler øremerket til v.v over resultatet
 - Kun i svært sjeldne tilfeller for handelsporteføljen (ikke derivater)
 - Manglende intensjon og evne til å holde investeringer til forfall medfører tilgjengelig for salg, samt mulige «smitteeffekter» (IAS 39.9 og IAS39.52)

Eiendom og aksjer og andeler i datterforetak

- Virkelig verdi-modell i IAS 40 på alle investeringseiendommer. Modellen innebærer måling til virkelig verdi med resultatføring av verdiendringer, jf. IAS 40.33-55.
- Eierbenyttet eiendom vurderes etter verdireguleringsmodellen i IAS 16.
- Eiendom som er eid gjennom datterselskaper og som helt eller delvis inngår i kollektiv- og/eller investeringsvalgporteføljen skal i selskapsregnskapet regnskapsføres etter egenkapitalmetoden eller i samsvar med IAS 39.
 - Regnskapsføring etter IAS 39 innebærer virkelig verdi med mindre det ikke finnes aktivt marked eller eiendom ikke kan måles pålitelig.
 - Omarbeidelse av datterselskapets regnskap dersom ulike prinsipper ved bruk av egenkapitalmetoden

Særlig om eiendomsfond

- Er ikke direkteeiet eiendom og presenteres derfor ikke som investeringseiendom
- Skal vises som aksjer og andeler uavhengig av selskapsform
- Utdelinger er utbytte på finansielle eiendeler
- Praksis for håndtering av verdiendringer
- Investeringene kan reise enkelte skattemessige problemstillinger

Virkelig verdi etter IFRS 13 - Oversikt

Pensjonsforetak som måler eiendeler eller forpliktelser til virkelig verdi etter IFRS, skal måle eiendelen/forpliktelsen i samsvar med IFRS 13 (ÅRF §3-6).

Grunnleggende prinsipp

”Den prisen som ville blitt mottatt ved salg av en eiendel eller betalt for å overføre en forpliktelse i en ordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet”

Veiledning og andre krav

Anvendelse på eiendeler, forpliktelser og egenkapital

Dag 1 gevinster og tap

Verdsettelsesmetoder

Forutsetninger

Virkelig verdi hierarki

Noteopplysninger

Virkelig verdi etter IFRS 13 - definisjon

”Den prisen som ville blitt mottatt ved salg av en eiendel eller betalt for å overføre en forpliktelse i en ordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet”

- Virkelig verdi beskrives som en pris
 - Markedsbasert pris
 - Markedsaktørers forutsetninger
- Virkelig verdi er en salgspris
- Virkelig verdi er basert på en antagelse om en transaksjon
 - Normal transaksjon (ikke tvangssalg)
 - Hovedmarked eller markedet hvor eiendelen har størst verdi
- Virkelig verdi er tidsbestemt til balansedagen

Virkelig verdi etter IFRS 13 - verdsettelsestilnæringer

IFRS 13 har ikke spesifikke reguleringer av hvilken metodikk som skal benyttes

- Det bør brukes en metodikk som er passende etter omstendighetene
 - Tilstrekkelige data bør være tilgjengelig
 - Metodikken bør maksimere bruk av observerbare inndata
 - Noen ganger vil én metodikk være passende, andre ganger flere
- Metodikken bør brukes konsistent over tid
 - Unntak: Hvis forutsetningene endrer seg
 - Endringer bokføres som estimatendring

Markedsbasert

Inntektsbasert

Kostnadsbasert

Forsikringskontrakter og fond

- Forsikringsforpliktelsene, risikoutjevningssfond og kursreguleringsfond skal måles i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven tilhørende forskrift (ÅRF §3-2).
- Krav til tilstrekkelighet – hva innebærer dette?
- Risikoutjevningssfond skal klassifiseres som egenkapital uten beregning av utsatt skatt.
- Erstatningsavsetning presenteres som en del av premiereserven, men er ikke lenger definert i forsikringsvirksomhetsloven. Pensjonskassene må likevel ta høyde for IBNR/RBNS.
- Kursreguleringsfondet skal tilsvare summen av urealiserte gevinster på finansielle omløpsmidler som inngår i kollektivporteføljen
 - Hva er omløpsmidler?
 - Skattemessig fradrag
 - Verdiendring i eiendom inngår ikke her

Overskuddsdeling

- Disponering av overskudd reguleres av forsikringsvirksomhetsloven §3-13 og §3-14

Resultat	Kunde	Eier
Risikoresultat	+	-
Renteresultat	+	-
Administrasjonsresultat		+/-
Pris for rentegaranti		+

Skatt

- Resultatregnskapet og balansen inneholder både selskapets og kundenes avkastning og midler (sparing)
- Både sparing og avkastning hører imidlertid kunden til og avsettes som forsikringsforpliktelse. Denne avsetningen medfører skattemessig fradrag. Gjenstår da å beskatte selskapets overskudd.
- Utvalgte fokusområder/typiske feilkilder:
 - Fritaksmetoden
 - Avstemming av midlertidig forskjeller og balanseføring utsatt skatt
 - Private Equity og deltalgerligning
 - Verdiregulering eiendom
 - Klassifisering av formuesskatt
 - Amortisering under/overkurs hold til forfall
 - Forholdsmessig anvendelse av fritaksmetoden ved kombinasjonsfond

Øvrige områder

- Ytelser til ansatte skal måles i samsvar med IAS 19
- På områder uten direkte regulering kan pensjonsforetakene velge mellom å anvende regnskapsloven kapittel 4 og 5 eller reglene om innregning og måling i IFRS. Er dette tydelig i prinsippnotene?
- Flytting mer relevant fremover?
 - Tilførte/overførte midler som tilsvarer økning/reduksjon i premiereserver og tilleggsavsetninger resultatføres
 - Tilførte/overførte midler som tilsvarer endring i premiefond, innskuddsfond og pensjonistens overskuddsfond balanseføres direkte
 - Hva får kundene med seg?

Hva skjer fremover?

IFRS 9 – hva vil være nytt?

Nye regler for klassifisering og måling av finansielle eiendeler

Helt nye regler for nedskrivning i amortisert kost

Vesentlige endringer / lettelser i sikringsreglene

Vesentlige endrede notekrav

IFRS 9 – Klassifisering og måling (overordnet)

- Enkle gjeldsinstrumenter der formålet er å inndrive kontraktsfestede kontantstrømmer

1. Amortisert kost

- Enkle gjeldsinstrumenter der formålet er å inndrive kontraktsfestede kontantstrømmer og for å selge

2. Virkelig verdi over utvidet resultat (OCI)

- Enkle gjeldsinstrumenter der hovedformålet er fortjeneste ved salg
- Komplekse gjeldsinstrumenter
- Aksjer
- Derivater

3. Virkelig verdi over resultatet

Må benytte nedskrivningsmodellen

IFRS 17 - hovedtrekk

IFRS 4 - svakheter

IFRS 4 er en midlertidig standard

Mangelfull transparens

Vanskelig å sammenligne mellom selskaper, land og produkter.

Hvordan reflekteres dette i ny standard?

Estimater på fremtidige cashflow

Markedsbasert tilnærming til diskontering

Særskilt avsetningskomponent for risiko

Profitt tas i tråd med opptjening. Ingen inntektsføring av sparelement

Økte krav til transparens og noteopplysninger.

Viktige elementer

Målemetoder

Contractual Service Margin

Presentasjon og noteopplysninger

Aggregeringsnivå

Overgang

IFRS 17 – hvilke målemetoder kan norske produkter få?

General approach

- Flerårige risikoprodukter i skadeforsikring
- Reassuranse på «risk attaching» basis

Premium allocation approach

- Premie for ettårige risikoprodukter i skadeforsikring
- Gruppelivsforsikringer
- 1 årig reassuranse på «loss occurring» basis
- 1 årig reassuranse på «claims made» basis
- Erstatningsavsetningen følger målereglene i «general approach»

Variable fee approach

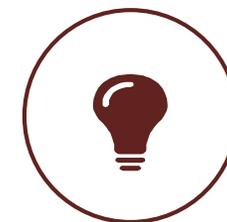
- De fleste norske ytelses- og innskuddsordninger?
- Individuelle kapitalforsikringer
 - Individuelle pensjonsforsikringer
 - Privat kollektiv pensjonsforsikring
 - Offentlig kollektiv pensjonsforsikring
 - Fripoliser og pensjonsbevis
 - Pensjonskapitalbevis? IFRS 9/15?

Contractual Service Margin

Risk Adjustment (non-financial)

Probability weighted discounted expected present value of cash flows

NB! Foreløpige betraktninger

*Oppstillingsplaner,
noteopplysninger m.v*

Krav til oppstillingsplaner

- Regnskapslovens kapittel 6 gjelder ikke
- Resultatoppstilling regulert i ÅRF § 4-6
 - Teknisk regnskap (resultat fra forsikringsdriften)
 - Ikke-teknisk regnskap (andre inntekter og kostnader)
 - Skattekostnader
 - Andre resultatkomponenter (regulert av IFRS) – husk å vise effekt av poster som påvirker forsikringsforpliktelsene
- Balanseoppstilling regulert i ÅRF § 4-7
 - Kollektivportefølje
 - Investeringsvalgportefølje
 - Selskapsportefølje

Krav til noteopplysninger

- Alminnelig opplysningsplikt etter forskriftens § 5-2
 - Opplysninger som nevnt i §§ 5-32 og 5-35 skal alltid gis
 - Øvrige kan utelates med bakgrunn i vesentlighet og relevans
 - Ytterligere opplysninger må vurderes hvis vesentlig
- Beskrive aktuelle regnskapsprinsipper iht. §5-4 (og bare de)
- Viktige forhold
 - Beskrivelse av pensjonsordningene
 - Risiko (herunder kvantitative opplysninger)
 - Virkelig verdi hierarki med tilhørende forutsetninger og metoder
 - Bransje- og resultatanalyse og avstemming av endringer i forsikringsforpliktelsene
 - Solvensmargin
 - Skatt

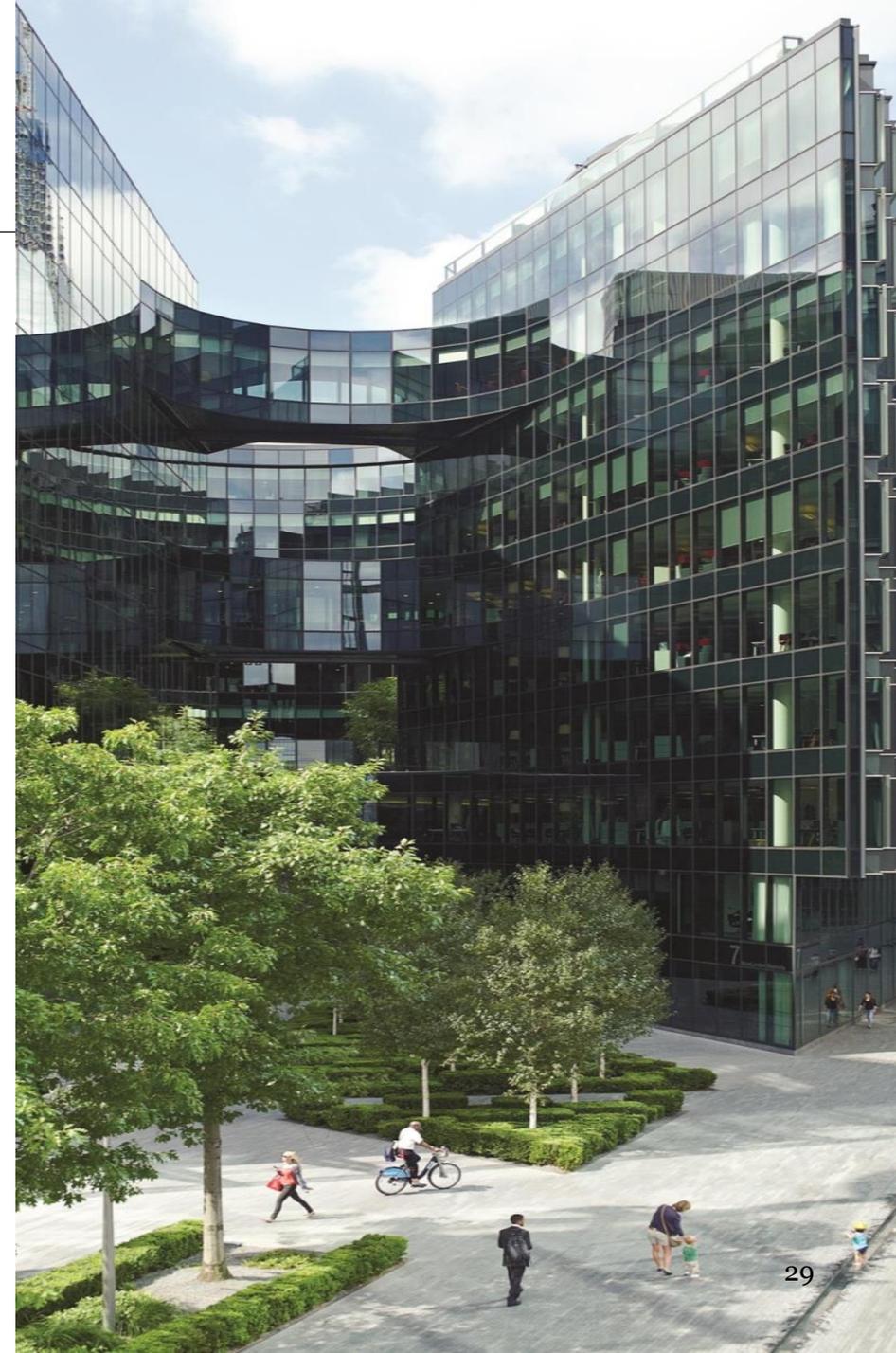
Virkelig verdi hierarki

3 nivåer

- Nivå 1: Noterte priser i et aktivt marked
- Nivå 2: Andre observerbare variable
- Nivå 3: Ikke observerbare forutsetninger

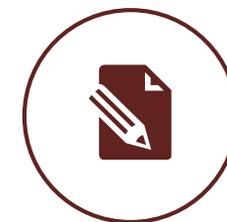
Verdsettelsen kategoriseres basert på det laveste nivået til et vesentlig parameter.

Ulik praksis og fortolkning av gjeldende regler?

Minner om reglene for offentliggjøring..

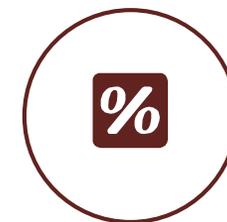
- Årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen skal, etter fastsetting av årsregnskapet, uten unødig opphold offentliggjøres på pensjonsforetakets hjemmeside på Internett.
- Pensjonsforetaket skal sørge for at årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen forblir offentlig i minst fem år.
- Pensjonsforetak uten egen hjemmeside på Internett kan offentliggjøre årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen på foretakets hjemmeside på Internett.

Styrets beretning

Styrets beretning – krav og observasjoner

- Følger kravene i regnskapslovens § 3-3a for selskaper som ikke er små, med enkelte tillegg knyttet til:
 - Risikoeksponering og risikostyring
 - Evt. manglende etterlevelse av solvensmarginkapital, herunder tiltak
 - Evt. bruk av tilleggsavsetninger
- Observasjoner
 - Unngå generelle beretninger
 - Daglig leder bør involveres i utarbeidelsen
 - Utstillingsvindu eller minimumsversjon?
 - Bærekraft?

Finansskatt

Finansskatt

Grunnlag for finansskatt

- Folketrygdloven § 23-2 a: *Arbeidsgivere med ansatte som utfører finansielle aktiviteter skal svare finansskatt på lønn mv.*
- Pensjonskasser er omfattet av finansiell tjenesteyting (næringshovedområde K)
- Samme som arbeidsgiveravgiftsgrunnlaget
- Sats 5 %
- Finansskatt på lønn vil være skattemessig fradragsberettiget, på samme måte som arbeidsgiveravgift

Skatt på alminnelig inntekt

- For andre virksomheter er det innført en reduksjon i skattesatsen på alminnelig inntekt fra 24 % til 23 % fra og med 2018. For finansbransjen beholdes skattesatsen uendret på 25 % i 2017.

Hvordan skal utbetalte styrehonorarer vurderes?

- Styrehonorar inngår i AGA-grunnlaget som det skal beregnes finansskatt på
- Ordinære styreoppgaver i seg selv ikke er utøvelse av "finansiell aktivitet" med den konsekvens at et selskap uten ansatte med virksomhet i finansiell sektor antagelig ikke vil omfattes av finansskatten som følge av styrets aktivitet.
- I et selskap uten ansatte, men hvor styret utøver oppgaver utover ordinær styreaktivitet – f.eks. «arbeidende styreformann» - som også faller inn under finansiell aktivitet i sektor K?
 - Etter vår oppfatning er det mer sannsynlig at slik aktivitet vil trigge finansskatt ved at styremedlem da anses som en slags «ansatt» i denne forbindelse. Løsningen her er likevel ikke klar.

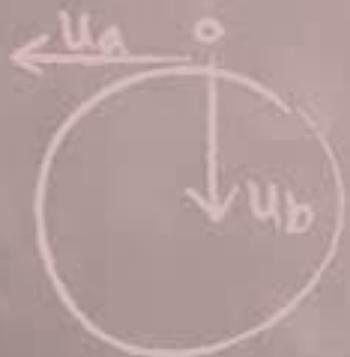

$$v = u^2 + 2a$$

$$v = u + at$$

$$v = u^2 + 2a$$

$$s = ut + \frac{1}{2}at^2$$

Forvaltnings- kostnader

Forvaltningskostnader

Hvordan skal forvaltningskostnader behandles?
Brutto eller nettoføring?

Magne Sem
Partner

T: +47 95 26 05 78
E: magne.sem@pwc.com

Thomas Steffensen
Direktør

T: +47 95 26 04 47
E: thomas.steffensen@pwc.com

***Takk for
oppmerksomheten!***